

IL-POEZIJA TA' MUSCAT-AZZOPARDI

(*Jissokta, ara Nru. 6, faċċata 9*)

"Is-Susa" hi poezija oħra li tingħogħob hafna. Imma hawn ukoll jaqbel li wieħed jieqaf ftit, biex jara sa fejn din hi poezija. Kif tista' táf? xi haċċ jistaqsi. Inwiegħeb: Xogħol il-poeta hu poezija sa fejn dax-xogħol hu mibni, jew aħjar maħruġ minn qalbu. Mela sa fejn tasal il-qalb tasal il-poezija, u mhux iżjed l'hinn. Fuq "Is-Susa" nibda biex ngħid li għallija, sabiħa kemm hi sabiħa, aktar haċċem il-moħli mill-qalb. Jolqtok kif Muscat-Azzopardi biex ifisser kif il-hajja tittiekel bil-ftit il-ftit, laqqa' tliet xbiehat: *is-susa, il-pendlu, il-polz*. Il-hoss tas-susa, tal-pendlu u it-taħbit tal-polz jaħdem flimkien biex iqisu il-mixja tal-bniedem min-nieqa għal-qabar. Helu, sabiħ u tas-sew milqut il-hjel. Imma fuq dan il-hjel Muscat-Azzopardi jibni poezija mhux le maħruġa mill-qalb, fit-telfa ta' wieħed imbezza' mid-dlamijiet tan-naħa l-oħra, u li jerfi l-għajta ta' qalbu fuq il-versi win-nisġa ta' xbiehat sbieħi, bħal dawk li tawna poeti barranin kbar, li kitbu fuq l-istess haġa. Muscat-Azzopardi jaħdem poezija, imma jofirogħa minn moħħu bħal biċċa xogħol tal-hsieb; kollu kwiet, bħal kieku l-mewt, mistura fid-dalma, ftit u xejn tqajmu.

Inħallu issa Is-Susa, il-pendlu, u il-polz, fix-xogħol waħxi tagħhom tikk tikk tikk... il-hin kollu, iqarrbu lejn xulxin żewġ għedewwa: il-mewt w il-hajja; u ngħaddu għal-lejla fil-bogħod, sabiħa, fejn il-qamar idawwal mimli, is-swali sbieħi li xejn ma għandhom hsiebu is-swali fejn hemm kull ġid.

u mirja jleqqu, u fided
ta' gmiel jixtrik u jbiegħek;

u daħk, u żfin, u hena,
u sakra ta' tgawdija;
ikel u xorb bil-hala,
kull xibka taż-żgħirija..

Il-qamar, mimli, jiddi għal xejn fuq dawn is-swali mhux mitlub. L-aħjar li jixxiet id-dija x'imkien iefior.

Mur Qamar, fuq xi dwejra
miksija bil-haxix:
mur itfa' d-dija tiegħek
fuq ix-xquq ta' xi għarix...

Imgezza fuq it-tiben,
il-fqar jitwensu bik;
mart is-sajjed u wliedha
jistaqsu dlonk għalik.

It-tbahir it jibqa' sejjer fis-swali mdawla; u l-hajja beltija tintilef fil-qieq tad-dinja. Lejk, o qamar, hadd ma jhares. Aħrab u

li ġejt fuq dawn is-swali
O Qamar qatt la tghid...

Fir-rdum ta' wara l-oqsma,
hemm armla w żewġ tfal żgħar:
bil-ġuh, bil-bard, l-imsejtna:
mur iddi fuq il-ġhar!

Nghid għalija din il-poezija tghogobni hafna; u kieku kelli nuri x'naħseb, kont inghid li fost din il-gabra ta' poeziji, hija l-aktar li ġibdet go fiha il-qalb tal-poeta. Il-lejla mdawla; is-swali mgħammrin b'kull dawl; in-nies għajjiena fit-tbahir tagħhom; il-fqar imgezza fuq it-tiben bla wens ta' xejn; li rdum ta' wara l-oqsma fejn hemm armla u żewġ tfal żgħar fqar bil-ġuh; bil-bard jgħaddu minn quddiem għajnejna, wara xulxin, taħt id-dija tal-Qamar, maħbub biss mill-fqir. Is-sengħa tal-poeta hawn dahlet sewwa. Ix-xogħol hu tal-qalb li tħoss għal fqir, u tal-fantazija li tithajjar mad-dija tal-qamar, il-bogħod mill-ghaġa.

Inħalli barra l-aħħar żewġ sonetti biex nagħlaq. Jiena il-lum ġrejt ġirja mal-poeziji ta' Muscat-Azzopardi, u bħal dak li xhin jidhol fi ġnien, jagħzel għalih l-isbaħ ward, jiena wkoll għażilt dak li hu sabieħ għalija; u warrabt dak li għalija ma jaqbils. Hadd ma hu mitlub, f'xogħlijiet bħal dawn, joqgħod għal kollox fuq il-ħsieb tiegħi. Jien għidta bosta drabi, li dak li hu sabieħ għal wieħed, jista' jkun ikraħ għall-ieħor, u bil-maqlub. Muscat-Azzopardi għalija hu aktar prosatur minn poeta; ma dan kollu xejn ma' rrid ingħid li l-posesija tiegħu hi bla siwi. Siwi għandha, u fi żmenijietna, fejn irridu in-nies li jixxitu l-ewwel żerriegħa, għandu siwi bla tarf. Għax hemm haġa li għamel żgur Muscat-Azzopardi: hu wera kif lilsien tagħna, minn hafna mgħajjar għax ma jinqalgħax biex ifisser il-ħsieb tal-kittieb, jista' bl-aktar heffa, u l-isbaħ hoss, ifisser bosta hjelijiet, ħsiebijiet, u jatihom kisja xierqa, sabieħ, mzejna, għanja u helwa.

U hekk, Azzopardi għar-rieda tajba tiegħu, u hidma ta' reqqa' fil-proża u poezija, li jekk mħiex dejjem maħruġa mill-qalb, hi dejjem maħduma tajjeb b'Malti sabieħ, kellu l-ħila inaqqax ismu f'qalbna: ħabibna f'ħajtu, ħabibna f'mewtu.

Miet Azzopardi, imma d-dell tiegħu magħna; u fil-ġnien li dar hu, sa fejn lilitu ġie mgħoddi mill-Musa, poeti oħrajn, ġieħ ta' artna; qegħdin jaqtgħu ward ieħor sabieħ, biex jinsgħu f'għana, u jqegħduh fil-fomm ta' Malta li tħobbhom.

Il-mewġ ikĥal ta' Malta, o Azzopardi, ixxerred f'artna il-poeżija bnina ta' ĥabibek Psaila. Fil-lwien, u l-ħlewwa tal-poeżja tiegħu, Malta li "inti ĥabbejt", tilmah xefaq imdawwal b'nar ta' għanja ġdida.

U žgħażuġħ žgħir il-lum o Muscat-Azzopardi, magħkom dahal biex jaqta' l-ward mill-ġnien tal-poeżija Maltija, għal ġieħ artu. L-ilma tal-widien jgħannulu l-għanja li Dun Karm nisiglu.

"Kif l-ilma ġieri minn ġol-blat ifawwar,
ħafif u bnin, hekk iġelben l-għana
minn sider iż-żagħżuġħ poëta tagħna."

Minn dawn u oħrajn, o Azzopardi, l-ħsien Malti maħbub minnek, jistenna ġieħ!...

ĠUSÉ AQUILINA